

L'amor: una anàlisi radical

Anna Lis
*Passió, Revolta i Pacte. Les cares
ocultes de l'amor*
Pagès Editors, Lleida, 2003
192 pàgs.

El llibre de la professora de filosofia Anna Lis és un assaig inusual perquè parla de l'amor-passió i és optimista pel que fa a les relacions entre els sexes. La tesi és que «si la passió amorosa és mútua pot ser un revulsiu per a l'*statu quo* de la institució dels gèneres». És agosarada, perquè proposa l'amor concebut de manera que siga «un regal» per a les dones i «una força política emancipadora». Tot i considerant paradoxal que siga així, polemilitza amb els qui entenen l'experiència amorosa com a quelcom diferent a partir de la diferència dels sexes. Per a ella, al contrari, l'experiència amorosa és compartida i «igual» per a tots els individus de l'espècie, ens individualitza i ens constitueix i construeix com a subjectes. Critica, doncs, que la diferència de sexes la marque.

L'autora fa un llarg recorregut pels diferents «discursos» sobre l'amor, per tal de defensar la seua proposta. Des de Plató al preciosisme, des de Roland Barthes a Kristeva, passant per DUBY, Gurméndez i Alberoni, fins Hannah Arendt o Maria Mercè Marçal, Luhmann o Sthendal. La filosofia, la literatura, el cinema, les revistes del cor..., tot esdevé «experiència viscuda» i, sobretot, reflexió de segon ordre mitjançant l'escriptura de l'autora, la subjectivitat de la qual es plasma de manera remarcable en un text que expressa i argumenta constantment allò que vol transmetre. No hi ha «distanciament»; és una reflexió compromesa, vitalment i filosòfica, amb allò que vol mostrar: la força subversiva i transgressora de l'amor-passió entre les dones i els barons i la necessitat de pacte entre ells per convertir-lo en força emancipadora.

El lector trobarà en aquest assaig «entreteniment intel·lectual». La «frescura» literària i filosòfica s'hi combina amb una reflexió acurada al voltant de

diferents nuclis temàtics: la metafísica de l'amor, la idea de l'androgín, la fusió dels amants, la semblança, la individualització i la feminització del baró...

Tot plegat indica que l'autora s'endinsa en terrenys que van més enllà de la tesi que defensa. I descriu la fenomenologia de la relació amorosa, més enllà de l'amor com a ideologia: els canvis ontològics, la transfiguració, la remodelació, i fins i tot la pèrdua de l'un en l'altre, el deliri, la ruptura, allò màgic que fa de l'amor una força antipolítica (Arendt), però sobretot un «intercanvi de signes» (Alberoni) i un reconeixement de signes (Kristeva); «veure cada sexe com a símbol de l'altre que li dona sentit».

El llibre se situa en una perspectiva idealista de l'amor, com diu l'autora a la introducció, la qual cosa fa que aquest problema del reconeixement com a tensió entre els amants —i com a tensió entre els dos sexes— siga, més que no una lluita pel reconeixement, una comprensió que formaria part de l'estima, fins a arribar a quelcom místic: a captar, més que a comprendre, «qui és ú». El coneixement de l'altre fa de la dimensió cognoscitiva de l'amor un coneixement que dona significació al món en un sentit de totalitat.

Una de les qualitats d'aquesta obra és el descobriment que fa de nous matisos en allò que podria semblar conegut per tothom. Així, l'ambivalència de la fusió amb l'altre i la individualització d'un mateix i de l'altre com a éssers únics i singulars; el dilema entre fusió i manteniment de la individualitat; la insistència en què en l'amor trenquem amb els estereotips de tota mena, inclosos els sexuals, fent una crítica d'allò qualificat com a «naturalesa eròtica».

Però, tot i defensar el pacte i el diàleg, l'autora sap que hi ha alguns perills difícils d'esquivar: que el compromís en la implicació mútua no siga la fi de la passió i que la passió siga la destrucció individual i no la seua realització.

Vet ací un llibre que pot interessar per diverses raons: per reflexió intel·lectual, per entreteniment i per millora personal. L'esfera íntima hi és analitzada de forma radical i valenta per una filòsofa que s'hi mostra no tan sols com a pensadora, sinó també com a bona escriptora. Ambdues coses millorades per la falta de pretensions, la qual cosa fa que siga entretingut i rigorós alhora.

Neus Campillo

Jo també sóc obsessiva

Eva Piquer
*No sóc obsessiva, no sóc
obsessiva, no sóc obsessiva.*
*Dèries, plaers i addiccions d'una
lectora desacomplexada*
Ara Llibres, Barcelona, 2003
158 pàgs.

Tots tenim dèries, manies i obsessions. I si no, facen la prova amb vostès mateixos i, com la lectora desacomplexada, miren d'autoanalitzar-se uns minuts: les veuran brollar, immediatament. No s'amoïnen, perquè quasi segur que arribaran a la mateixa conclusió que la nostra amiga: «Ella és, o així ho vol creure, una patidora normal i corrent».

Per als qui la coneixen, no calen presentacions. Per aquells que no han tingut ocasió de trepitjar el peculiar món de la lectora desacomplexada, haurien de saber que la nostra amiga és la protagonista dels articles que la periodista i escriptora Eva Piquer publica al suplement de cultura del diari *Avui*, des de fa deu anys. Articles que l'editorial Ara Llibres ha aplegat en un volum que arriba just per alegrar els fanàtics de la secció de Piquer i que servirà per descobrir nous fanàtics, nous obsessius, nous acomplexats o desacomplexats...

No sóc obsessiva, no sóc obsessiva, no sóc obsessiva és el títol que la lectora desacomplexada —l'*alter ego* d'Eva Piquer— va manllevar d'una recopilació que recull més de vuit-centes inscripcions copiades de parets i d'urinaris públics: *Off the Wall*, d'Ernie J. Zelinski. Arribats en aquest punt, poden pensar que els articles de Piquer són una mena d'espai sobre els trastorns de la personalitat. No és així, tot i que hi estan presents. Són articles sobre llibres i, per damunt de tot, sobre la vida: «sobre les obsessions vitals de gent com tu o com jo...»

També s'hauran demanat d'on *coi* es treu la nostra amiga aquesta mena de llibres tan estafolaris i com és que, a sobre de comprar-los, els llegeix.

«De fil de vint», motius de militància

Isabel-Clara Simó
*En legítima defensa. Els millors
articles de l'Avui*
Columna, Barcelona, 2003
358 pàgs.

Doncs bé, pel que fa a la primera pregunta, els obté, la majoria de vegades, d'Amazon.com, una llibreria virtual de la qual es declara addicta. I pel que fa al gust de llegir-los, la nostra amiga és precisament una lectora desacomplexada: «una lectora sense manies ni prejudicis que llegeix el que vol i quan vol» o «ella es limita a consumir tot el que li provoca cert plaer estètic, independentment de l'etiqueta que porti penjada».

No sabem si la seua capacitat de foragitar els prejudicis, a l'hora d'entrar en una llibreria, és una capacitat innata o apresada en curssets intensius. La qüestió és que, sota la broma i l'aparença de frivolitat dels articles de Piquer, hi jau tota una senyora QÜESTIÓ: «on acaba l'art enciclopèdia i on comença l'art d'estar per casa»; i, de retruc, ens planteja si aquesta separació té la mínima importància o és un prejudici més, una limitació intel·lectual/vital com una altra.

Quan era una nena, a casa hi havia pocs llibres i jo repartia el meu temps entre l'escola, la televisió i el carrer. De més grandeta, m'entrà la dèria de la lectura i vaig voler llegir-ho tot: els clàssics universals, els clàssics juvenils, els clàssics contemporanis, els clàssics catalans. Per això, per a mi, la lectora desacomplexada va ser un descobriment preciós: algú et diu que llegir *best-sellers* o manuals d'autoajuda no és cap pecat capital i, damunt, et diverteix.

Benvinguda sigues, doncs, per a totes les ànimes que, com jo, vivim sotmeses a la tirania del cànon literari. I és que en els articles de Piquer es percep, des de la primera línia, que escriu el que li ve de gust: les preferències i les predileccions guien la ploma —sempre esmolada— de l'autora. Són articles francs i això els encomana naturalitat, espontaneïtat, desimboltura, gràcia...

Demà serà dijous i, com cada setmana, botaré del llit al quiosc per comprar l'*Avui* —me'l porten expressament, perquè a València no arriba a tots els barris. Espere no passar la frontera i convertir-me en una exclusiva de *best-sellers* i de llibres extravagants, perquè jo també sóc obsessiva. De moment, ja sóc clienta d'Amazon.com.

Alicia Toledo

El títol de la secció que firma diàriament Isabel-Clara Simó al diari *Avui* es diu així, «De fil de vint», i és una expressió, com podeu imaginar, del sector tèxtil, que féu d'Alcoi la «petita Barcelona» al segle XIX. Sota aquest rètol, hi trobareu, els set dies de la setmana, els articles d'aquesta escriptora, com se sol dir, «compromesa». Però, abans que aquest adjectiu us faça esbufegar amb un «ja hi som», caldrà que ens aturem a destriar la veritable essència de la militància, en el cas de Simó.

Simó prové del món de la filosofia i de les lletres. La filosofia l'ha ensenyada a actuar lògicament, amb el sentit comú: «¿Per què tants policies per a la desfilada militar a Barcelona? La policia protegia l'exèrcit, la missió del qual és protegir la societat; ¿i contra qui protegia la policia l'exèrcit? Contra la gent, contra la societat. Vet aquí un cercle impossible, en pur estil Escher: una escala que quan arribes a dalt ets a baix». La realitat no és el que queda del manyoc de fil després que hi ha jugat el gat. La realitat, les coses, les generen unes causes, una gent, i, malgrat que té moltes interpretacions possibles, de vegades, els fets són els fets. Aquest punt de partida, diríem, essencial, dota els articles d'Isabel-Clara Simó d'una clarividència i d'una solvència que l'envolta d'una legió de lectors agraïts. Quan adopta aquest enfocament (d'advocada de la gent, dels perplexos ciutadans que som tots els que no tenim algun càrrec), que és gairebé sempre, ho fa amb la professionalitat de l'advocat honest: tot el que al·lega, mira de provar-ho. L'únic principi que no respecta (què caram, el paper és molt soft!) és el de *non bis in idem*, ningú no podrà ser jutjat dues vegades per la mateixa causa: hi ha polítics que mereixen que reiteradament els diguen el que han fet malament, fins que se'n vagen. La mateixa

escola filosòfica que l'empeny a actuar amb lògica estricta, i no pas amb la lògica imperant, l'empeny a no ser l'altaveu de cap partit en concret, de cap associació feminista en concret i de cap branca concreta de la militància lingüística. És una postura incòmoda que l'obliga a pensar, perquè no té una resposta prefabricada per a cada situació, sinó que ha de confegir-la amb les dades —les dels seus coneixements enciclopèdics i les dels mitjans de comunicació— i amb la confrontació d'aquestes dades amb la realitat, o amb el raonament.

Simó, dèiem, també prové del món de les lletres, i per això la llengua, el català, és, a més d'una eina de comunicació —com ens diuen tots els defensors del plurilingüisme que actuen a la pràctica com a monolingües ferotges—, una constructora d'un model de vida, d'una cultura. Això vol dir que, quan escriu —i això és el que la fa hereva dels grans noms de l'articulisme diari que apareixen a la introducció de S. Muñoz d'Imbert—, ho fa pensant i redactant en català, amb la nostra estructura mental, que es tradueix en un ordre concret dels elements que integren la frase, en una manca de retòrica sobrerera, gens adient al català, i en unes expressions que, com aquell «de fil de vint», manlleua del dialecte après a casa i, també, amb les expressions que ha après i que, com a persona culta, incorpora a la parla. En tot cas, mai no ens fa la impressió que llegim un article refregit, ni que l'autora posa veu a quelcom que han dit altres articulistes en altres llengües. El llenguatge que empra és originari, nostrat i, per tant, directe, i això salva tots aquests mots de la mort instantània al poal del paper reciclat. És a dir, que només això ja justificaria el recull dels articles.

Pel que fa al gènere, a més, destaquem la presència del jo de l'autora, tan característic de l'assaig, però que, gràcies a l'estil tan directe, incisiu, de Simó, es converteix gairebé en un jo radiofònic. Des d'allà, des d'aquesta ràdio escrita que és la seua columna a la dreta de la pàgina d'opinió, Isabel-Clara Simó ens pregunta i ens fa broma sobre la darrera giragonsa de la mentida institucional; les darreres preocupacions socials o de societat; la darrera angoixa que ens hauria de fer botar de la cadira.

En legítima defensa és el sumari dels motius de militància d'una dona que pensa.

Maite Insa